

Suggestions for the Science and Art Centers which Institution for Educating Gifted Children at Turkey

Letter to Editor

Hakan SARI*

Received: 11 June 2013 **Accepted:** 24 June 2013

ABSTRACT: Recently important studies have been carried out about the conditions of Science and Art Centers in which gifted students are trained in Turkey. In the report of "The Strategy and Implementation Plan For Gifted Children 2013-2017" prepared by Republic of Turkey Ministry of Education, important decisions have been taken.

Key words: gifted children, Science and Art Centers, Republic of Turkey Ministry of National Education

---

---

* Assoc.Prof.Dr., Consultant at Ministry of Education, Necmettin Erbakan University, Division of Special Education, hakansari@gmail.com

Türkiye’de Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Gördüğü Bilim ve Sanat Merkezleri için Öneriler

Editöre Mektup

Hakan SARI*

Makale Gönderme Tarihi: 11 Haziran 2013

Makale Kabul Tarihi: 24 Haziran 2013

ÖZET: Üstün yetenekli öğrencilerin Türkiye’de eğitim gördüğü Bilim ve Sanat Merkezleri durumuyla ilgili son zamanlarda önemli çalışmalar yapılmaktadır. Bunlardan birisi olan ve T.C. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan “Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017” raporunda önemli kararlar alınmıştır.

Anahtar Sözcükler: üstün yetenekli çocuklar, Bilim ve Sanat Merkezleri, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

Sayın Editör

Derginizin özel sayı olarak Bilim ve Sanat Merkezlerini (BİLSEM) ele aldığımı öğrenmiş bulunmaktayım. Bu özel sayıya ben de katkıda bulunmak istedim. Ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitiminde önemli bir kurum olan BİLSEM’leri ele almanız dolayısıyla tebrik ediyorum.

Şu an ülkemizde 67 BİLSEM bulunmaktadır. MEB Özel Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından Ocak 2013 tarihinde, “Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017” adıyla bir rapor yayınlanmıştır. Bu raporda; BİLSEM’lere iyi bir kurumsal statü kazandırmak, uzman bir kadro ile donatmak temel hedefler halinde belirtildi. BİLSEM’lerin birçok güçlük içerisinde olduğunu bilinmektedir.

Bunlardan bir tanesi yetişmiş personel bulma sorunudur. Raporda bununla ilgili önerilerde bulunulmuştur. BİLSEM personelinin lisansüstü yapmış, hizmetiçi eğitimlerle kendini geliştirme arzusu içinde olan bireyle olması önerildi. Bu özelliklerdeki öğretmenlerin BİLSEM’e yönlendirilmesi gerekiyordu. Bu özelliklerle seçilen öğretmenlerin 4 yıllığına BİLSEM’lere atanması, ikinci defa 4 yıllığına atanmalarında geçmiş dönemdeki başarılarının dikkate alınması gerektiği önerildi. Eğer başarılı olamazlarsa, bu öğretmenlerin eski görev yerlerine dönmeleri sağlanacaktı. 2006-2007 yılında BİLSEM’lere öğretmen seçimi yapılmıştır. Ancak o tarihten bu yana BİLSEM’lere bir daha atama yapılmamıştır. Öğretmen açığı ise görevlendirmelerle sağlanmıştır. Bu görevlendirme yapılan öğretmenlerin, üstün yetenekli çocukların eğitimi, eğitimlerine kullanılacak etkin öğretim yöntemleri ve öğretim materyalleri hazırlama konusundaki eksiklikleri BİLSEM’lerin başarısını olumsuz etkilemektedir. O yüzden personel eksikliğinin çözülmesi için belirtilen öneri rapora geçmiştir. Kurulacak komisyon öğretmen seçimini ve görevlerinin ikinci bir dört yıl için yenilenmesine karar verecektir. Bu durumla birlikte BİLSEM’lerdeki eğitim kalitesini artacağı öngörülmüştür.

Diğer bir güçlük öğretim materyallerin geliştirilmesi ve BİLSEM’lerin faaliyetleri ile ilgili bütçelerinde eksikliklerdir. Buna BİLSEM’lerin harcama bütçelerinin iyileştirilmesi, ihtiyaçlarının doğrudan hizmet satın alma şeklinde yapmalarının sağlanması şeklinde olması önerilmiştir. BİLSEM’lerin, bütçeleri noktasında merkezden yönetilmesi noktasında ödemelerde bazı aksaklıklar olabiliyor. Bu şekilde bütçelerin verilmesi daha iyi sonuçların elde edilmesine neden olabileceği düşünülmüştür.

Önemli sorunlardan bir tanesi bu çocuklara yönelik Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) geliştirilmesidir. Her bir çocuğa yönelik BEP hazırlanmalıdır. Bu çocuklarımızın genel eğitim dışında destek eğitim odalarında, küçük gruplar halinde ya da yeteneği geliştirebilecek özel ortamlarda yani destek eğitim ortamlarında kendilerini geliştirebileceği fırsatların verilmesi gerekiyor. BEP’in mutlaka uzman bir ekip tarafından hazırlanması gerekiyor. Yetenek alanlarına göre ve gelişimsel özellikleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Bu durum tabii ki, BİLSEM’lerdeki öğretmenlerin de BEP geliştirme noktasında bilgilendirilmiş olması gerektirir.

* Doçent. Dr. Milli Eğitim Bakanı Danışmanı, Necmettin Erbakan Üniversitesi Özel Eğitimi Bölümü, hakansari@gmail.com

O yüzden BİLSEM’lerdeki öğretmenlerin BEP geliştirme açısından uzmanlaşmaları için de eğitimler verilmelidir.

Bir başka konu ise, BİLSEM’lerin öğrenci tanılama ile ilgili sorunlarıdır. Bu sorunun bir başka yönü ise, BİLSEM’lerdeki tüm personelin, genel eğitimdeki diğer öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri, öğretmenlerin bu öğrencilere nasıl davranmaları gerektiği ile ilgili okullara gidip, öğretmen ve yöneticilere bilgi verebilecek noktada olmalarını da gerektirir. Tabii ki ailelerin de tanılama açısından bilinçlendirilmesi de önemlidir. Üstün yetenekli öğrencilerin tanılanmasında daha etkili hale gelinmesi ile ilgili raporda öneriler yer almaktadır. Her öğretim kademesinde tanılanmanın yapılması ve alınacak tedbirlerin neler olması gerektiği, bu öğrencilerin hangi program(lar)a alınacağı (gruplandırma, hızlandırma, zenginleştirme gibi), hangi öğretmenlerle çalışacağı, ailelere ve okullara düşen görevlerin neler olduğu belirtilmelidir. Bu bireylerin eğitiminde okul öncesi dönemden başlanılarak, her eğitim kademesinde, ailede ve okulda gelişimini en üst düzeyde sağlayabileceği ortamların oluşturulması önemlidir. Artık erken çocukluk döneminde de neler yapılabileceği ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından da tartışılmaktadır. Böylelikle, bu bireylerin yaşadığı topluma, hatta dünyaya faydalı birey haline gelmesi sağlanmış olunacaktır. Kendi kültürümüzde gördüğümüz, bir İbn-i Sina, bir Farabi, bir Mustafa Kemal Atatürk gibi üstün yetenekli bireylerin ülkemizde yetişmeye devam etmesi, ülkemize güç verecektir. Tabii bu kişilerin tüm dünyaya da önemli katkıları bulunmaktadır. Dolayısıyla insan kaynaklarının iyi değerlendirilmesinde tüm insanlık kazanıyor. Bilim tarihindeki birçok buluş buna örnek olarak verilebilir. O yüzden okul öncesi dönemde tanılamayı daha etkili hale getirmeliyiz. Bu çocukların yeteneklerinin geliştirilmesi her eğitim kademesinde sağlanmalıdır. Bunun için ise, “Aile Eğitim Programları”nın hazırlanması gerekiyor. Raporda, “Aile Eğitim Programları” ele alınmıştır. Bu çocukların evlerinde de eğitimlerinin sağlanması amaçlanmıştır. Özel eğitimde önemli bir ilke olan “Erken tanı, erken müdahale” ilkesi oldukça önemlidir. Bu ilkenin üstün yetenekli çocuklar için de uygulanması gerekmektedir. Bu ilke konusunda üstün yetenekli çocuklarımız biraz ihmal edilmiş durumdadır. O yüzden raporda bu durumun çözümüne yönelik öneriler ortaya konmuştur.

BİLSEM’lerin mevcut durumuna, genel bir bakış açısıyla bakıldığında, kendilerinden beklenen başarıyı elde edememiş görülmektedirler. Ancak bazı BİLSEM’ler gerçekten takdir edilmelidir. Buldukları ortamdaki her türlü imkanı harekete geçirerek son derece başarılı olmuşlardır. Ancak bazı BİLSEM’lerin ise oldukça başarısız olduklarını görmekteyiz. Buralarda öğrenciler bazı eğitim programlarına katıldıktan sonra diğerlerine katılmadıkları ve BİLSEM’lere devam etmedikleri görülmektedir. O yüzden tüm BİLSEM’lerin daha aktif ve işlevsel hale gelmesi için önlemler alınacaktır. 2013-2017 yıllarında uygulanması düşünülen raporda, bu bireylerin yeteneklerinin eğitimin her kademesinde geliştirilmesinin sağlanması, bunun hayat boyu devam etmesi, bununla ilgili fırsatların kendilerine sağlanması gerekiyor. Sınıf atlama sisteminde ilkökul ve ortaokulda birer yıl olması önerilmiştir. Lise de ise kredilendirme ya da üst sınıflarda krediyle üstten ders almanın sağlanabilmesi önerilmiştir. Bu durum, üstün yetenekli öğrencinin yüksek öğretime geçmeden önce yetenekli olduğu alanlarda daha fazla ders alabilmesini sağlayacaktır. Gerekirse üniversitelerden de lise döneminde ders alabilmeleri önerilmiştir. Örneğin spor lisesinde olan bir üstün yetenekli öğrencimiz gerekirse üniversitelerde de eğitim görebilecek, o ortamlardan ve imkanlardan yararlanabilecektir. Üniversitelerdeki öğretim üyelerinde de yardım alabilecektir. Tüm bunlar ilgili raporda ele alınmıştır. Ayrıca TÜBİTAK da bu öğrencilerin lisede her türlü araştırmalarını destekleyerek eğitimlerinde önemli bir desteği sağlayacaktır. TÜBİTAK’ın desteği de raporda bu şekilde yerini almıştır.

Ayrıca şunu da söylemek gerekir ki, üstün yetenekli bireyleri gelişimlerinde okullar, öğretmenler, aileler ve toplum birlikte hareket etmelidir. Bu ise bu konuyla ilgili farkındalığın eğitimlerle sağlanmasını gerektirir.

Devletimizin üstün yetenekli çocukların eğitimine ilişkin çok ciddi desteğinin bulunduğu görmekteyiz. Bununla ilgili olarak TBMM.’de bir araştırma komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon çok detaylı bir çalışma yaparak bir rapor hazırlamıştır. Hazırlanan bu rapor, bakanlığımız tarafında dikkatle incelenmiştir. Hazırlanan taslak plan, bu meclis raporunda bulguları da dikkate almıştır. Bu taslak planın hazırlanmasında, kendi akademik tecrübe ve

birikimimi de kattım. Bu taslak plan üstün yeteneklilerin eğitimi açısından çok önemlidir. Bundan sonraki süreç bunların uygulanması aşamasıdır. Şu an birçok üniversitede BİLSEM’lerle işbirliği halinde araştırma ve uygulama merkezleri açılmaya başladığını görmekteyiz. Ülkemizde bunlarla ilgili çalıştaylar ve kongreler düzenlenmeye başlamıştır. Üstün yetenekli çocukların eğitimiyle ilgili kitaplar ve dergiler çıkmaya başlamıştır. Bu çalışmalar ülkemiz adına oldukça önemlidir.

Üniversiteniz bünyesinde böyle bir derginin çıkması, ayrıca BİLSEM’ler ilgili araştırmaların yayınlanacağı bir özel sayının olması oldukça sevindiricidir. Ben bu anlamda BİLSEM’leri odak noktasından alarak incelemeniz dolayısıyla sizleri kutluyorum. Derginizi de kutluyorum. Umarım üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili birçok çalışmalarını yayınlayarak, ülkemizin bu alandaki politikalarının geliştirilmesine bu şekilde katkı sağlarsınız. Buna kalben inanıyorum.

Saygılarımla

KAYNAKLAR

- M.E.B. Bilsem Yönergesi (2007). http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2593_0.html
Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017 (2013).
http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/10_ek-1_ustunyetenekliler.pdf